

Slootschonen vraagt om goede machines

Sloten moeten teveel water afvoeren. Waterplanten en bagger op de bodem van de sloot belemmeren de waterdoorvoer. En nu de waterschappen graag een hoger waterpeil hanteren dan voor de landbouw optimaal is, blijkt goed slootonderhoud van levensbelang. Maar hoe hou je die sloot echt schoon? Een keur aan machines is er voor bedacht.

Tekst en foto's: Jannes Hoenderken

Voor in het veenweidegebied met zijn hoge waterstand is bagger op de bodem van de sloot en overdadige plantengroei veehouders een doorn in het oog. Dit slootvuil belemmert de waterafvoer immers en verlaagt de waterkwaliteit. Doordat bagger in het veenweidegebied jaarlijks met ongeveer 4 cm groeit, moet er elke drie jaar gebaggerd worden. En dat terwijl de vaste bodem toch heel moet blijven. Met een kraan met baggerbak werk je gemakkelijk te diep. Bovendien komt alle bagger op een brede strook langs de kant van de sloot te liggen, wat nogal wat nawerk oplevert. Geen wonder dat bedrijfsleider Joop Verheul van Praktijkcentrum Zegveld zo'n machine niet meer op zijn bedrijf wil hebben. Dat neemt niet weg dat hij nog op veel bedrijven de sloten baggert.

Stikstof sparen
Een baggerpomp dan? Bij gebruik van zo'n machine moet de giek zo lang zijn dat de zuigmond in het midden van de sloot de bagger opzuigt. Omdat dit het diepste punt is stroomt de bagger van beide kanten toe. De machine verdeelt de bagger vervolgens over een strook van 35 m over het land. Voor de koeien is dat geen probleem. Die vreten graag en veel van het gras, zo is de ervaring van Verheul. Daar komt bij dat je door te baggeren stikstof bespaart. Verheul: "Baggeren moet je in een groeizame periode doen. Daaraan vooraf hoeft je geen stikstof te geven. Wordt de laag bagger te dik dan is het verstandiger de bagger in twee keer over het perceel te verspreiden." Tussen beide keren baggeren moet een periode van ten minste een maand zitten.

Eco-reiniger: niet nieuw
Waterplanten verwijderen is lastiger. Er zijn ondertussen verschillende machines voor bedacht. De Eco-reiniger van Service Dienst Reeuwijk, bijvoorbeeld. Of de ST5 slootreiniger van Hemos en de 4 m brede maaikorf van Herder. De eerste, de Eco-reiniger, is een combinatie van een dubbele messenbalk met gebogen uiteinden gevolgd door een bandhooier. Beide delen zitten aan een frame aan een hydraulische arm. Deze arm zwenkt voor het transport op een half gedragen onderstel. Zoals de naam al doet vermoeden is de Eco-reiniger natuurvriendelijk. Nieuw is hij echter niet. In wezen is hij niets anders dan een maaiharkcombinatie, die al sinds jaar en dag gebruikt wordt op maaiboten en voor aanbouw aan trekkers,

De Hemos ST5 type 1600 maakt de sloot goed schoon en zorgt voor een rechte slootkant.

De ecoreiniger is niet nieuw, maar wel productief. Een ingetrapte slootkant repareert hij niet.

soms aan twee aparte gieken, soms in een raamwerk aan een gemeenschappelijke giek. In die laatste uitvoering hebben enkele fabrikanten de bandhooier iets stekend gemonteerd, om zo het slootvuil tijdens het dwarstransport niet kwijt te raken. Deze ecologische reiniger kan veel meters per uur maken, maar het valt niet mee om een brede sloot helemaal schoon te maken. Daarnaast kan de machine ingetrapte slootkanten niet repareren. Bovendien harkt hij niet al het vuil uit de sloot. Dat komt voor een deel doordat de combinatie vaak slepend wordt gebruikt.

Werpschijf

De Hemos ST5 type 1600 bestaat uit een horizontale vijfdelige maaieenheid met sterrollen en een werp- en snijschijf. De maaieenheid staat daarbij onder een hoek van 30 graden naar voren. Doordat alle sterrollen met hun de messen aan de voorkant in de richting van de schijf draaien stromen alle planten naar de

werpschijf, die ze vervolgens op de kant slingert. Afhankelijk van de stand van de kleppen komt het op de walkant dan wel verspreid op het land terecht. De schijf heeft een dubbele functie. Naast de afvoer van het maaisel kan hij ook de walkant weer strak maken. De stand van de vijfdelige maaieenheid is hydraulisch verstelbaar, zodat hij ook in smallere sloten werkt. Er zijn verder uitvoeringen leverbaar met vier en met drie maaieenheden. De machine doet zo goed zijn werk dat er volgens ecologen een nadeel aan kleeft. Er blijven te weinig planten in de sloot achter.

Lage capaciteit

De Herder maaikorf is wat je noemt, universeel inzetbaar. De spijlenbak van de machine vist de diep afgemaaide planten keurig uit het water, waarna hij ze keurig op de kant neerlegt. Vissen en water verdwijnt door de spijlen weer in de sloot. De capaciteit lijkt vaak een nadeel, maar door de maaikorf van 3 tot 4 meter te verbreden hoeft de trekker niet

zo vaak te verrijden waardoor de capaciteit behoorlijk toeneemt. Bovendien kunnen brede sloten toch in een keer worden geschoond.

Kosten gedaald

Toch maakt dat de maaikorf niet de goedkoopste manier om een sloot te schonen. In de vergelijking is de Eco-reiniger namelijk het goedkoopst, gevolgd door de ST5-slootreiniger van Hemos. De maaikorf volgt op aanzienlijke afstand, zo blijkt uit het project Slootexperiment. Onderzoekers van het Praktijkonderzoek Veehouderij bepaalden zowel in 1996 en in 2004 de kosten van het slootonderhoud. Die bleken de afgelopen jaren flink te zijn gedaald. Ook werd duidelijk dat de plaatselijke omstandigheden de keuze voor de onderhoudsmethode en dus ook de machine bepalen. Het is dus niet alleen het kostenplaatje dat de doorslag geeft voor de loonwerkers die zo'n machine moeten aanschaffen. ■

Groot verschil tussen slootschoningsmethoden

Machine	Geschikt om gehele sloot vanaf één zijde te schonen	Capaciteit (m/uur)	Kosten (euro)		Kwaliteit slootwerk bij:		Effect op:		Legenda
			per uur	per km sloot	gave slootkant	uitgetrapte slootkant	flora en fauna	waterkwaliteit	
Baggerpomp	n.v.t.	800	72	90	+	+	+	++	
Slootschoningsmachines:									
• maaikorf	ja	400 (2 kanten)	44	110	+	+	+	+	
• maaikorf	ja	500 (1 kant)	44	88	++	+	+	+	
• Eco-reiniger	neen	1250	50	40	+	o	+	+	-- zeer slecht
• Hemos (kantenfrees)	neen	1250	55	44	o/-	-	-/o	-/o	- slecht
• spijlenbak met kantsnijder	neen	500	57	114	+	+	+	+	-/o matig
• spijlenbak zonder kantsnijder	neen	400	37	92	o	-	-/o	-/o	+ goed
• in handwerk	neen	150	25	166	++	++	++	+	++ zeer goed